

„Život v řádu“: Památková obnova

MONIKA ZEMANOVÁ

Areál bývalého benediktinského kláštera v Kladrubech byl od svého založení knížetem Vladislavem I. v roce 1115 důležitým kulturním centrem západních Čech. Současná podoba klášterního areálu je výsledkem dvou fází barokních stavebních úprav, probíhajících od poloviny 17. století až téměř do zrušení kláštera roku 1785. Na barokní přestavbě se podíleli významní architekti, jako Jan Blažej Santini-Aichel či Kilián Ignác Dientzenhofer. Pozdější přestavby zrušeného kláštera souvisejí s dalším využíváním objektů. Na samém konci 18. a počátku 19. století zde byla zřízena nemocnice, poté kasárna, invalidovna či byty úředníků, expozitura a následně fara. Největší zásahy do podoby a dispozic objektů přinesly přestavby v souvislosti s provozem pivovaru mezi léty 1863–1933, s budováním rodového sídla rodu Windischgrätzů a částečně i výše zmíněného provozu fary, respektive expozitury.

Provoz pivovaru po téměř čtyřiceti letech od zakoupení celého panství knížetem Alfrédem I. Windischgrätzem v roce 1825 vybuďoval jeho syn Alfréd II. Josef Mikuláš Windischgrätz, za nějž začal klášter plnit funkci záměckého sídla. Tento pivovar byl ve své době moderním provozem s nejnovějšími technologickými postupy a přinesl areálu patrně nejvýraznější stavební zásahy v několika vlnách a vzájemně se doplňujících nebo i překrývajících úpravách. Ovšem sami Windischgrätzové řadu pivovarských úprav před druhou světovou válkou odstranili nebo

zasypali při přestavbě klášterních budov na reprezentativní rodové sídlo. Další pivovarské úpravy a přístavby byly odstraněny v padesátých až sedmdesátých letech 20. století. Do dnešní doby se tedy kromě nejvýraznějšího zásahu do objektu tzv. nového konventu, kterým je probourání nového průjezdu do rajského dvora ve styku východního a jižního křídla a zrušení původního průjezdu v novém konventu, a snížení terénu rajského dvora tzv. starého konventu pro dnes již zaniklou vestavbu pivovarského hvozdu, dochovaly především úpravy z posledního období vlastnictví rodu Windischgrätzů. Další způsoby využití po druhé světové válce, a to zejména v případě nového konventu, přinesly pouze chátrání a degradaci. Nemalou měrou se však na zkáze této barokní stavby podílel již velký požár roku 1875 a následně „provizorní“ zakrytí objektu, které nezopakovalo původní typ zastřešení v podobě mansardových střech.

Neutěšený stav památky, která již byla po stavební stránce v kritickém ohrožení, vyvolal v minulosti celou řadu menších či větších stavebních aktivit, statických zajištění, restaurátorských prací a rehabilitací převážně části historického podzemního systému, které postupně napravují největší devastace areálu. To je doprovázeno také celou řadou snah o nalezení optimálního využití všech objektů areálu. Vývoj myšlenek, úvah a konkrétních projektů podrobně popsal dlouholetý památkový garant

Obr. 1, 2. Kladruby (okr. Tachov), klášter. Starý konvent – nález částí původních kamenných hlavic dvou komínů – při obnově opět umístěných na komíny, stav v červenci 2018 a srpnu 2021 – zde střecha ještě s chybnými hřebenáči, které byly vyměněny za vhodnější, typově odpovídající historickému vzoru. (Foto M. Zemanová, 2018, 2021)

Obr. 3. Kladruby, klášter. Rajský dvůr starého konventu, nálež původní, patrně raně barokní cihelné dlažby někdejšího severního ambitu – dlažba byla obnovena jako replika v nové vrstvě. Stav v říjnu 2020. (Foto M. Zemanová, 2020)

kladrubského areálu, Ing. arch. Z. Chudárek.¹ Za všechny vzpomeňme dva velké záměry.

Pro část budovy nového konventu spolu s tzv. malými stájemi a pivovarskými sklepy před jižním křídlem bylo na sklonku devadesátých let 20. století uvažováno o vybudování luxusního hotelu s restaurací, kasinem a dalším žadáným vybavením, včetně zahrady se sportovním areálem.² K rozpracování tohoto úmyslu a vlastní realizaci naštěstí nedošlo. V roce 2004 byl v souvislosti se zahájením přípravy obnovy krovů a zastřešení nového konventu zpracován obsáhlý investiční záměr pro celý areál kláštera, vycházející z předpokladu zpřístupnění areálu jako památkového objektu široké veřejnosti.³ Z tohoto konceptu využití jednotlivých objektů se čerpá dodnes. V letech 2008–2011 jej postupně rozvíjel rozpracovávaný projekt *Klášter Kladruby – památkový objekt a živá kultura*, který měl přivést do areálu návštěvníky při vhodném využití, spojeném s kulturními aktivitami, a který usiloval o získání podpory z evropských fondů. Tento projekt zároveň navazoval na někdejší myšlenku z roku 2006 oživit přírodní divadlo (postavené v roce 1958 v lesoparku za novým konventem) pro letní scénu plzeňského divadla. Jeho cílem bylo uplatnění kláštera na poli divadelním a tanečním, které by bylo spojeno i s ubytovací kapacitou, stravováním, zřízením zkušeben, ateliérů a víceúčelových sálů a rozšířením přírodního divadla, včetně vybudování poněkud sporného amfiteátru před salou terrenou. Rozpracovával výše zmiňovaný koncepční návrh nejenom ve vztahu k nalezení vhodné

náplně na poli kulturním a ubytovacím, ale mimo záměr řešil i nové prohlídkové trasy, kdy počítal se zahrnutím starého konventu (západního křídla raně barokního konventu) do prohlídkového okruhu. Vzhledem k neúspěchu se žádostí o přidělení finančních prostředků v rámci Integrovaného operačního programu bylo nakonec od tohoto záměru upuštěno.⁴

Nová naděje však přišla poměrně brzy. Po přechodu správy kláštera na nově vzniklé pracoviště Národního památkového ústavu, územní památkovou správu se sídlem v Českých Budějovicích, a vyhlášení nového programového období Evropské unie byla v novém projektu postupně znovu rozpracována původní koncepce zpřístupnění objektu z roku 2004. Jeho řešení opět vychází z již dříve navržených principů využití klášterního areálu ke kulturním účelům a vybudování prohlídkových tras, upravuje se však podle aktuálních potřeb a podle požadavků daných dotačním programem. Z pohledu odborného garanta této národní kulturní památky jde o velký posun, který umožnil uchování památkových hodnot do projektu zapojených objektů jednoho z nejvýznamnějších klášterních areálů. Projekt *Klášter Kladruby – život v řádu* byl zařazen do Integrovaného regionálního operačního programu a projektová dokumentace k jeho realizaci byla velmi podrobně rozpracována.

Kromě vybudování nových prohlídkových tras a prostorů pro rozšíření kulturních a edukačních aktivit je cílem projektu zpřístupnění dalších částí klášterního areálu a představení jejich poslání v původním funkčním barokním schématu, z doby před zrušením kláštera. Prezentování konventních, pro řeholní život významných prostorů jako exponátů se stalo hlavní myšlenkou celého projektu. Přitom poprvé zde byla také uplatněna zásada zachování hodnotných úprav z pozdějších období po sekularizaci a jejich prezentace.⁵ Dalším příznivým momentem bylo důsledné řešení bezbariérového přístupu.⁶

Stavba nového konventu, vybudovaná v pozdně až vrcholně barokním slohu, si přes dodatečně vestavby a přestavby dodnes zachovala kompozičně jasnou dispozici interiérů. Návštěvníkům má být prezentována konventní chodba, důležitý komunikační prvek a zároveň i významná součást klauzurního života, na kterou navazovaly další konventní prostory a která spojovala klauzuru s kostelem. Ve východním křídle to byly prostory s reprezentativní funkcí (letní refektář, knihovna, vrátnice), v ostatních

1 CHUDÁREK, Z.: *Stavební obnova areálu kláštera v letech 1995–2015*, s. 295–310.

2 CHUDÁREK, Z., c. d., s. 312.

3 CHUDÁREK, Z., c. d., s. 322.

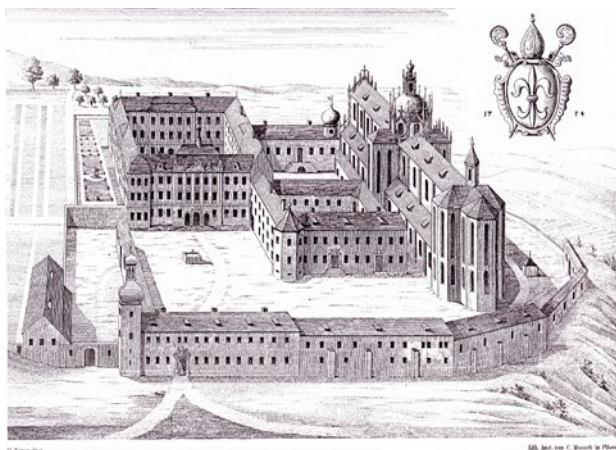
4 CHUDÁREK, Z., c. d., s. 322–325.

5 Během realizačních prací došlo v přízemí a patře východního křídla nového konventu k nečekaným objevům pozůstatků pivovarských technologií, skrytých v druhotně zvyšovaných podlahách. Operativně byly tyto nálezy archeologicky odkryty a budou prezentovány jednak jako součást jedné z připravovaných expozic, jednak jako exponáty pro občasně tematické prohlídky. Dochází tak k naplnění prvotního záměru projektu v ještě větší míře.

6 V novém konventu byla navržena instalace výtahu, umístěného do „skryté“ polohy, kde by nenarušil barokní dispozici; bezbariérovost přístupu na rajský dvůr starého konventu je zajištěna schodolezem.

Obr. 4. Kladruba, klášter. Rajský dvůr starého konventu, stav dvora v letech 1951, 2020 a 2021. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, generálního ředitelství, foto O. Hilmerová a V. Pospíšilová, 1951. Foto M. Zoubek, 2020 a 2021)

Obr. 5. Kladruby, klášter. Stav klášterních budov na konci 18. století na ilustraci od F. Ch. Hronna. (Převzato z KÖPL, C. R.: Die herzogliche Benedictinerabtei Kladrau im Pilsner Kreise Böhmens)

křídlech v přízemí především skladovací a provozní prostory a zcela samostatná sala terrena. V patrech to pak byly prostory vyhrazené klauzurnímu životu (mnišské cely, menší sálky, konventní kaple, zimní refektář).⁷ Z tohoto důvodu bylo nutné „vyčištění“ chodeb od druhotných dělicích příček. Letní refektář se vzhledem k druhotným úpravám nedochoval, na jeho místě je dnes patrová rodová knihovna Windischgrätzů, zasahující i do původní dispozice přízemí s průjezdem.⁸

Stejným způsobem se přistupovalo k objektu starého konventu, respektive západnímu křídlu někdejšího raně barokního konventu (obr. 1, 2). Toto křídlo bylo po dostavbě nového konventu vzhledem ke své tehdejší stavební situaci po požáru nově vybudováno na původním rozvrhu a patrně s použitím částí starších konstrukcí. Využito bylo jako konventní nemocnice (infirmarium) a bylo spojeno chodbou v jedné úrovni s novým konventem a dvouramenným schodištěm pak se starým rajským dvorem. V této době existovala ještě severní ambitová chodba, přiléhající k obvodové zdi jižní boční lodi kostela (obr. 3). Dodatečné vestavby dělicích příček z doby využití pro potřeby expozitury a fary ustoupily potřebě obnovy barokního uspořádání navazujícího na dispozici nového konventu, přestože rozhodování této situace nebylo jednoduché a bylo nutno zvážit celou řadu aspektů. Zvolené řešení umožňuje rehabilitaci rajského dvora a zároveň provozní propojení prohlídkového, respektive prohlídkových okruhů.

Rajský dvůr raně barokního (starého) konventu byl po sekularizaci jednou z nejvíce přebudovaných částí kláštera. Na konci 19. století zde byl výrazně snížen terén, odbourán severní raně barokní ambit a v nově vzniklé úrovni vybudován provoz sladovnického humna, který byl spojen mohutnými průrazy s přízemím severního křídla nového konventu a chodbou starého konventu. V severní části při kostele a na straně východní byla provedena mohutná obezdívka s odvětrávacími sopouchy (cca 2 a 1,3 m). Prostor byl zaklenut plochými klenbami vloženými do ocelových nosníků, podepřených litinovými sloupy. Vestavba byla odstraněna v šedesátých letech 20. století. Vzhledem k tomu, že se ani tato druhotná úprava nedochovala, bylo

Obr. 6. Kladruby, klášter. Nový konvent, bývalá klášterní kuchyně v přízemí severního křídla – září 2020 a prosinec 2021. (Foto M. Zoubek, 2020, 2021)

Obr. 7. Kladruby, klášter. Nový konvent, bývalá klášterní kuchyně v přízemí severního křídla. Detail stropu bývalé kuchyně v místě odbouraného dymníku. (Foto M. Zemanová, 2020)

po úvaze rozhodnuto o rehabilitování barokní podoby rajského dvora někdejšího raně barokního konventu s náznakovou prezentací severní ambitové chodby v dlažbě,

⁷ K tomu srov. KRČEK, J.; ZÍKOVÁ, N.: *Inventáře cel kladrubských benediktinů z doby zrušení kláštera jako příspěvek k poznání monastického života na rozhraní baroka a osvícenství*, s. 226.

⁸ Knihovna rodu Windischgrätzů vznikla až v letech 1936–1937 na místě někdejší pivovarské varny, jejíž vložení způsobilo dramatickou změnu schématu celého východního křídla a zřízení knihovny ji definitivně stvrdilo.

Obr. 8. Kladruby, klášter. Pohled do interiéru kaple nového konventu. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, generálního ředitelství, foto M. Houdek, 2018)

kteřá plně koresponduje s obnovovanou barokní podobou budov (obr. 4).

Při přípravě projektové dokumentace se vycházelo kromě stavebně historického průzkumu, včetně všech jeho doplňků, z dodatečných průzkumů a podrobných inventarizací, především z několika dochovaných vedut (obr. 5), a ve velké míře také z historického zaměření, provedeného stavitelem Johannem Hieltem v letech 1809–1813.⁹ Veduty nám dávají informaci o existenci severní ambitové chodby a schodiště ze západního křídla starého konventu na rajský dvůr, což je částečně podpořeno stavebně historickým průzkumem a Hieltovými plány, které rovněž dokládají existenci provozního schodiště u někdejší konventní kuchyně a zimního refektáře a vyrovnávacího schodiště v severní ambitové chodbě směrem k tzv. staré prelaturě, respektive východnímu křídlu raně barokního konventu. Obě tato schodiště byla během stavby potvrzena nálezy a záchranným archeologickým průzkumem.

V předloženém a ve správním řízení schváleném realizačním projektu této památkové obnovy byla připravena obnova prvních dvou podlaží nového konventu s plnou rehabilitací obou hlavních a jednoho vedlejšího schodiště, doplněnými výtahem pro zprístupnění hendikepovaným návštěvníkům a přesun mobiliáře do depozitářů. Dojít mělo k plné rehabilitaci konventních chodeb včetně

původních úrovní a dlažeb jejich podlah, pravděpodobné barokní výmalby, kopií barokních dveří a výplní příkladacích otvorů. V přízemí se jednalo o východní a severní křídlo a malou část jižního a západního křídla.¹⁰ Konventní chodba v patře měla být průchozí celá, aby bylo možné návštěvníkům zprostředkovat vnímání významu tohoto kompozičního prvku, včetně pohledů do rajského dvora.¹¹ Ve východním křídle navazují chodby v obou podlažích na prostor windischgrätzské knihovny, která bude prezentována jako doklad období rodového vlastnictví, a na expoziční místnosti. V severním křídle, kde v přízemí došlo k podstatným úpravám barokních konstrukcí pro provoz pivovaru, bude chodba znovu uzavřena mělce odsazenými zazdívkami s odlišnou barevností výmalby, které umožní „přečíst“ pozdější pivovarskou úpravu;

9 ŠIROKÝ, R. et al.: *Klášter Kladruby, čp. 1, Nový konvent*, s. 7.

10 Propojení východní a jižní chodby, rozdělené druhotně proraženým průjezdem, je zprostředkováno provizorními dveřmi na obou stranách průjezdu.

11 Uzavření všech dveřních otvorů v chodbě mělo umožnit obnovu navazujících prostorů jižního a západního křídla v některé další stavební etapě. Okenní otvory jsou již osazeny replikami barokních oken s vitrážemi z předchozích etap obnovy.

Obr. 9. Kladruby, klášter. Starý konvent, freska Smrt sv. Benedikta v kapli, stav po restaurování v červnu 2021. (Foto M. Zoubek, 2021)

Obr. 10. Kladruby, klášter. Jeden z nových nálezů ve starém konventu – nika, patrně pro umístění nedochovaného ohříváček. (Foto M. Zemanová, 2021)

některé pivovarské stavební zásahy budou ponechány.¹² Dále bude obnoveno obslužné schodiště k refektáři a rehabilitován prostor někdejší konventní kuchyně (obr. 6, 7) – s novým využitím pro edukační sál, doplněný hygienickým zázemím, vloženým v navazující chodbě starého konventu¹³. Počítalo se též s náročnou obnovou sály terreny,¹⁴ která měla navrátit tomuto prostoru jeho původní význam, a přitom umožnit konání reprezentativních akcí pro veřejnost (například svatby, oslavy). V patře severního křídla bylo navrženo ošetření konventní kaple konzervačním způsobem¹⁵ (obr. 8) či prezentování unikátních barokních toalet s dochovaným spadištěm v navazující části západního křídla (které měly být veřejnosti volně přístupné) a také pozůstatků pivovarské technologie ve vystupujícím jihovýchodním rizalitu v rámci jedné z expozic. Bývalé mnišské cely, sousedící s kaplí, budou prezentovány v jedné z nových expozic.¹⁶

Součástí expozice má být i zimní refektář, ve kterém je nutná rehabilitace podlahy.¹⁷ K obnově byly připraveny vnější fasády v rozsahu konventní kaple a vystupujícího jihovýchodního rizalitu, s doplněním či výměnou oken a mříží. Dále byl do záměru zahrnut objekt starého konventu (původní západní křídlo raně barokního konventu), s plnou rehabilitací původní pozdně barokní podoby, do které bylo křídlo uvedeno patrně s funkcí infirmaria po dostavbě nového konventu. Konventní chodba je plně obnovena včetně kamenné dlažby a vstupu na rajský dvůr

12 V této části objektu budou prezentovány také historické izolátory na zdech a klenbách jako připomínka elektrifikace kláštera z roku 1897, nepochybně provedené v souvislosti s vestavbou pivovarského humna.

13 Toalety jsou řešeny jako prostorově samostatný, plně reverzibilní kontejner, vložený do chodby bez kontaktu s historickými zdmi, se samonosnou dřevěnou konstrukcí, na niž jsou upevněny rozvody vody, kanalizace, osvětlení, odvětrání a elektrického vytápění. Toto z památkového hlediska citlivé řešení nenarušuje stávající historické konstrukce.

14 Navrženo bylo navrácení původní, druhotně významně navýšené úrovně podlahy, odstranění druhotně vložených klenbových pasů, souvisejících s někdejší vestavbou v kapli o patro výše, restaurování štukové výzdoby interiéru, obnovení přístupu z exteriéru a s tím spojené snížení terénu na severozápadním nároží nového konventu.

15 Konzervační metoda byla zvolena k zajištění stabilizace dochovaných rozvrhů štukových výzdob, fragmentů malířské výzdoby na klenbě, a přitom zachování otisků někdejší vestavby pivovarské šalandy z konce 19. století jako dokladu bouřlivého osudu barokní etapy kláštera.

16 Nalezené hlinkové výmalby z období po sekularizaci zůstávají skryty pod novou výmalbou a jejich nejcennější vrstvy budou prezentovány formou reprezentativních odkrytých vzorků. Obnoveno bude též okénko z cely do kaple, které umožňovalo poslech bohoslužby nemocnému bratru.

17 V průběhu realizace došlo k rozšíření záměru obnovy refektáře a bude restaurována i výmalba a štuková výzdoba – z jiných finančních zdrojů.

Obr. 11. Kladruby, klášter. Rajský dvůr starého konventu, pohled na dvůr - snížení „pivovarské“ přizdívky na východní (a severní) straně dvora, vybudování odvětrávacího kanálu na straně jižní (a západní), osazení nádrží pro zachytávání dešťové vody a budování základu pro kamennou nádrž ve středu dvora - stav obnovy v říjnu 2020. (Foto M. Zoubek, 2020)

Obr. 13. Kladruby, klášter. Obnova rajského dvora starého konventu - stav v listopadu 2021. (Foto M. Zemanová, 2021)

a prostory někdejšího infirmaria¹⁸ budou včetně prezentace odhalené barokní výmalby klenby malé kaple součástí expozice o životě mnichů (obr. 9). Dveřní výplně a výmalba prostorů budou přizpůsobeny období baroka.¹⁹ Součástí zůstává i rehabilitovaná a doplněná druhotně vložená toaleta z 19. století,²⁰ včetně vstupních dveří nebo oken s vnitřními okenicemi ze stejného období, jako připomínka využití tohoto objektu pro expozituru, respektive městskou faru. Část přízemí je díky reliéfu terénu sklepem a bude přístupná formou speciálních komentovaných prohlídek, včetně otevřené části odvodňovací štol z rajského dvora. Navržena byla i obnova západní, tedy vnější fasády tohoto objektu. Během realizace došlo i zde k nečekaným objevům, které kromě rozšířeného stavebně historického poznání oživí i vlastní expozici (obr. 10).

Projekt zahrnuje i obnovu rajského dvora starého konventu, která v návaznosti na náplň expozice o životě mnichů navrácí rajskému dvoru původní barokní úroveň (obr. 11)²¹ včetně obou přístupových schodišť (obr. 12). Obvodová zeď severní kryté ambitové chodby je připomenuta, jak již bylo výše uvedeno, náznakovým způsobem

Obr. 12. Kladruby, klášter. Rajský dvůr starého konventu s obnovenými schodišti - stav v červenci 2021. (Foto M. Zemanová)

v úrovni terénu.²² Koncepte výtvarného a spirituálního řešení rajského dvora, lemovaného okapními chodníky a mlátovými cestami, spolu s řešením výsadby, rozvíjí koncept rajské zahrady, kterou přináší Starý zákon; respektuje jeho tradiční členění (čtyři cesty, vodní prvek v křížové cestě²³, symbolický strom), pravoúhlou kompozici cest i jednotlivých záhonů, a obohacuje ji rostlinami s vazbou na výzdobu kostela a na původně venkovní zahrady - zeleninovou, kořeninovou a bylinnou (obr. 13)²⁴.

18 Původně se předpokládalo spíše využití tohoto objektu jako noviciátu. Expozice je v této části také částečně jako noviciát řešena. Vyhodnocení operativního stavebně historického a záchraného archeologického výzkumu se však přiklání k využití jako nemocnice.

19 Původním záměrem ještě během přípravy dokumentace ke stavebnímu povolení bylo ponechání dveřních výplní z pozdějších období jako doklad úprav z 19. století. Po vyklizení prostorů a podrobném průzkumu byl však zjištěn neuspokojivý stav těchto dveří, který by vyžadoval neadekvátní opravy spíše výrobou replik, a navíc došlo k nálezům původních kamenných barokních ostění ve všech vstupních otvorech; koncepte tedy byla přehodnocena.

20 Během realizace bylo zjištěno, že tato toaleta se nachází v místě staršího, dešťovou vodou proplachovaného spadiště, patrně ještě z doby existence raně barokního konventu, které bylo po přeměně tohoto křídla na nemocnici přesunuto do nové polohy k severní zdi objektu. Zde byl zřízen nový záchod se spadištěm a patrně i „umývárna“, jejíž existenci napovídá při realizaci nalezená nika, pravděpodobně pro nedochovaný ohříváč na vodu.

21 K tomu je nutné částečně snížení pivovarských přizdivek z doby existence sladovnického humna. Navržen byl odvětrávací kanál při západní a jižní straně (původně i při východní), který pomůže stabilizovat vlhkostní poměry přilehlých objektů. Jejich zdivo bylo po snížení terénu a odhalení původně základového zdiva sice původně chráněno pivovarskou vestavbou, avšak po jejím odstranění došlo k jeho značnému zavlhčení.

22 Po odbourání pivovarských přizdivek na nezbytně nutnou úroveň byla odhalena část původní raně barokní dlažby severního ambitu. Tento nález umožnil operativní provedení repliky této dlažby v celém obnovovaném rozsahu.

23 Během realizace se podařilo získat historický prvek, který je zde druhotně osazen a doplněn kamenným chodníkem.

24 SKRUŽNÁ, J.: *Doprovodný text pro Technickou zprávu k řešení koncepte rajského dvora.*

Obr. 14. Kladruby, klášter. Rajský dvůr starého konventu, postup obnovy fasády staré prelatury / východního křídla starého konventu – ponechání soudržných vrstev očištěných původních omítek a doplnění novými, stav v dubnu a květnu 2021. (Foto M. Zemanová, 2021)

V rámci návrhu měly být obnoveny všechny do dvora obrácené fasády (obr. 14)²⁵, tedy i fasáda jižní lodi kostela, která měla být restaurována konzervační metodou. Okna slohově „očistěných“ fasád starého konventu (západní křídlo raně barokního konventu), staré prelatury (východní křídlo někdejšího raně barokního konventu) a nového konventu (severní křídlo) mají být vyměněna za kopie barokních oken s vitrážovým (šestiúhelníkovým) zasklením do oliva a kopiemi slohového kování²⁶. Dešťové vody ze všech přilehlých střech a povrchů budou svedeny do dvou podzemních nádrží a shromažďovány pro závlivku a kamennou vodní nádrž. V rámci úprav dvora je navrženo doplnění části odvodňovací stoly, svedené přes starý konvent do páteřního kanálu. Zpracovány jsou návrhy nezbytné technické infrastruktury včetně doplnění provizorní trafostanice, která bude v rámci některé další

stavební etapy přesunuta do přízemí jižního křídla nového konventu.

Rozsah projektu však byl z finančních důvodů zúžen na realizaci těch částí, které zajistí naplnění jeho indikátorů a v co největší míře zachovají rozsah obou prohlídkových okruhů. Právě probíhající realizační práce jsou tedy pouze částí původně zpracované a schválené projektové dokumentace, která řešila obnovu ve větším rozsahu. V realizaci jsou přízemí a patro východního a severního křídla nového konventu (bez kaple, saly tereny, historických toalet, výtahu a místnosti s pivovarskou technologií i bez fasád), pouze nutná oprava hlavního západního schodiště, obnova starého konventu, respektive západního křídla někdejšího raně barokního konventu v celém rozsahu podle projektu (bez západní fasády), rajský dvůr starého konventu v plném rozsahu, včetně východní, jižní a západní fasády (bez fasády kostela a bez oken východní fasády) a nezbytná provizorní trafostanice před jižním průčelím nového konventu.²⁷ Ostatní nezařazené (výše jmenované) opravy a rehabilitace, včetně navrácení původní výšky terénu na severozápadní straně nového konventu a západní straně starého konventu, budou čekat na další etapu obnovy.

25 Východní a západní fasáda rajského dvora jsou obnovovány s doplněním původních barokních omítek, fasáda jižní – tedy severní průčelí nového konventu – byla v rozsahu rajského dvora již opravována v období existence pivovaru. Po postavení lešení byla tato poměrně tvrdá omítka, zachovaná ještě v nemalém rozsahu, vyhodnocena jako významný doklad dobových stavebních oprav a bude tedy doplněna v obdobném charakteru, byť opatřená vápenným nátěrem z barokní etapy.

26 Zde bylo požadavkem plné rehabilitování barokní podoby oken a umožnění pohledů do rajského dvora z přilehlých chodeb a zimního refektáře, stejně jako je tomu u chodeb nového konventu. Proto jsou k výměně navrženy i stávající, dožívající napodobeniny barokních oken s nevhodným zasklením.

27 Na opravu severní a západní fasády starého konventu a obnovu oken východní fasády rajského dvora starého konventu byly dodatečně získány finanční prostředky z jiných zdrojů, takže budou součástí probíhající obnovy i tyto práce.

Literatura a nepublikované zprávy

CHUDÁREK, Zdeněk: Stavební obnova areálu kláštera v letech 1995–2015. In *Devět století kláštera v Kladrubech 1115–2015*. České Budějovice, Národní památkový ústav, 2017, s. 293–336.

KÖPL, C. Robert: *Die herzogliche Benedictinerabtei Kladrau im Pilsner Kreise Böhmens*. Pilsen, Druck von Carl Maasch, 1863.

KRČEK, Jakub; ZÍKOVÁ, Naděžda: Inventáře cel kladrubských benediktinů z doby zrušení kláštera jako příspěvek k poznání monastického života na rozhraní baroka a osvícenství. In *Devět století kláštera v Kladrubech 1115–2015*. České Budějovice, Národní památkový ústav, 2017, s. 223–245.

SKRUŽNÁ, Jarmila: *Klášter Kladruby – Život v řádu, Osazovací plán Rajského dvora starého konventu. Doprovodný text pro Technickou zprávu k řešení koncepce rajského dvora*. 2018. Státní památkový objekt klášter Kladruby.

ŠIROKÝ, Radek et al.: *Klášter Kladruby, čp. 1, Nový konvent, Aktualizovaný standardní nedestructivní stavebně historický průzkum*. Plzeň, Západočeský institut pro ochranu a dokumentaci památek, 2011. Stavebně historický průzkum. O 037-4-25070. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni.

Autor

Ing. arch. Monika Zemanová

odborný památkový garant

Národní památkový ústav, generální ředitelství

tel.: 724 663 624, e-mail: zemanova.monika@npu.cz